C/2025/774

2025.2.11.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az (EU) 2021/1058 rendeletnek és az (EU) 2021/1057 rendeletnek az újjáépítéshez nyújtott regionális szükséghelyzeti támogatás (RESTORE) tekintetében történő módosításáról

(COM(2024) 496 final – 2024/0275 (COD))

(C/2025/774)

Főelőadó: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Felkérés:	az Európai Unió Tanácsa, 2024.11.14. Európai Parlament, 2024.10.25.,
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 164. cikke, 175. cikkének (3) bekezdése, 178. és 304. cikke
Illetékes szakbizottság:	Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió
Elfogadás a plenáris ülésen:	2024.12.4.
Plenáris ülésszak száma:	592.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	138/0/0

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB teljes szolidaritását és támogatását fejezi ki a közelmúltban Közép-, Kelet- és Dél-Európában bekövetkezett természeti katasztrófák által súlyosan érintett személyeknek. Amikor éghajlati katasztrófák sújtják az uniós régiókat, Európa erősebb együtt és egységesen.

1.2. Az EGSZB elismeri, hogy az éghajlatváltozás és az erőforráshiány következményei sajnos már most megmutatkoznak. Egy olyan helyzethez kell tehát alkalmazkodnunk, amelyet eddig még nem tapasztaltunk. Miközben az EU – helyesen – elkötelezett amellett, hogy elkerülje a helyzet súlyosbodását, nem vagyunk felkészülve az előre nem látható éghajlati veszélyhelyzetekre, energiaválságokra és természeti katasztrófákra.

1.3. Az éghajlati válság rendszerszintű, határokon átívelő probléma, ami azt jelenti, hogy gazdaságunk működésének rendszerszintű megváltoztatására van szükség, és kulcsfontosságú, hogy a kormányok a probléma tüneteinek kezelése helyett a rendszerszintű megoldások mellett kötelezzék el magukat.

1.4. Az EGSZB úgy véli, hogy az ilyen természeti katasztrófák társadalmi, területi és gazdasági következményeinek enyhítéséhez azonnali, egyszerű és hatékony intézkedésekre lesz szükség. Az uniós régióknak széles körű újjáépítési munkálatokra lesz szükségük ahhoz, hogy kilábaljanak ezekből a katasztrófákból.

1.5. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság javaslatában szereplő, az érintett országok támogatására irányuló rugalmassági mechanizmusokat, figyelembe véve, hogy a természeti katasztrófák súlyos és tartós hatást gyakorolnak az uniós régiók társadalmi és gazdasági szerkezetére.

1.6. Az EGSZB támogatja a kohéziós politikát mint hosszú távú uniós beruházási eszközt, ugyanakkor elismeri, hogy a szélsőséges természeti katasztrófák veszélyeztethetik annak hosszú távú fejlődését.

1.7. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a kohéziós politikában továbbra is szilárd és érvényes alapelv az, hogy senkit és egy régiót sem hagyunk hátra, valamint hogy a civil társadalmi partnerek készen állnak arra, hogy egy szilárd uniós beruházási politika révén folytassák a munkát a szóban forgó elv megvalósítása érdekében.

1.8. *Senkit nem hagyunk hátra! A társadalmi, gazdasági és területi kohéziót támogató inkluzív és részvételen alapuló kohéziós politika* ([1]) című közelmúltbeli állásfoglalásában az EGSZB határozottan és egyértelműen utal egy olyan kohéziós politikára, amely az EU legfontosabb, a regionális, gazdasági és területi egyenlőtlenségek csökkentésére irányuló hosszú távú beruházási politikája.

1.9. Az EGSZB úgy véli, hogy az EU-nak egy új, stabil és szilárd finanszírozási mechanizmusra van szüksége, amelynek adaptívnak és rugalmasnak kell lennie, és készen kell állnia arra, hogy az elkövetkező években és évtizedekben reagáljon az új és kialakulóban lévő válságokra. Elengedhetetlen, hogy ez a mechanizmus – amely inkább a gyors és sürgős válaszlépésekre összpontosít – összhangban működjön az átfogó uniós éghajlat-, környezet- és energiapolitikával, amely hosszú távon csökkenteni fogja a sürgősségi válaszlépések szükségességét, és megvédi az emberiséget és a természeti környezetet.

1.10. Az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy szorosan működjön együtt a tagállamokkal, a helyi önkormányzatokkal és a civil társadalmi szervezetekkel az érintett régiók támogatására rendelkezésre álló lehetőségek minél hatékonyabb és gyorsabb kihasználása érdekében. A civil társadalmi szervezeteket, a munkavállalókat, a kkv-kat és a nem kormányzati szervezeteket súlyosan érintették a természeti katasztrófák, és a súlyos károkból való kilábalás érdekében a források jelentős részét nekik kell juttatni.

1.11. Az EGSZB arra kéri a Tanácsot és az Európai Parlamentet, hogy mielőbb hagyják jóvá a rendeletet, hogy azt a lehető leghamarabb el lehessen fogadni. A kihívás nagyságrendje kollektív és összehangoltabb válaszlépéseket tesz szükségessé, különösen a hideg évszak gyors közeledtével.

2. **Általános megjegyzések**

2.1. *A javaslat háttere és leírása*

2.1.1. Az Európai Bizottság előterjesztette az ERFA ((EU) 2021/1058) és az ESZA+ ((EU) 2021/1057) rendeletet módosító, az újjáépítéshez nyújtott regionális szükséghelyzeti támogatásra (RESTORE) irányuló javaslatot, válaszul a 2021. szeptemberi közép- és kelet-európai áradásokra és a Borisz nevű vihar által Portugáliában okozott tüzekre, amelyek nyomán az újjáépítésre és az érintettek azonnali támogatására irányuló komoly szükségletek merültek fel.

2.1.2. Az európai bizottsági javaslat célja, hogy likviditást biztosítson és enyhítse a természeti katasztrófák által sújtott tagállamokra nehezedő pénzügyi terheket, lehetővé téve az ERFA és az ESZA+ keretében programozott új egyedi prioritások akár 100 %-os uniós finanszírozását, további 30 %-os előfinanszírozást, valamint az ERFA és az ESZA+ forrásainak az ERFA, az ESZA+ és a Kohéziós Alap teljes allokációjának legfeljebb 10 %-áig terjedő átprogramozását.

2.1.3. További rugalmasságra van lehetőség az Európai Unió Szolidaritási Alapjáról (EUSZA) szóló rendeletben meghatározott jelentős nemzeti vagy regionális természeti katasztrófák esetén, akár akkor is, ha azok nem érik el az EUSZA-rendeletben meghatározott küszöbértékeket, feltéve, hogy a tagállamok illetékes hatóságai ilyennek ismerik el őket. 2024. január 1-jétől visszamenőlegesen támogathatók még azok a műveletek is, amelyek fizikai hatóköre már lezárult, vagy amelyeket teljes mértékben végrehajtottak.

2.1.4. Az ERFA-ról szóló (EU) 2021/1058 rendelet a 2. szakpolitikai célkitűzés (zöldebb, alacsony szén-dioxid-kibocsátású Európa) keretében új egyedi célkitűzést vezet be, miközben támogatási köre változatlan marad, és tiszteletben tartva az alkalmazandó tematikus koncentrációra vonatkozó szabályokat. Az ESZA+-ról szóló (EU) 2021/1057 rendeletben emellett az európai bizottsági javaslat számos ideiglenes kivételről és rugalmasságról rendelkezik annak biztosítása érdekében, hogy a segítségnyújtás a lehető legkevesebb bürokratikus eljáráson keresztül jusson el a polgárokhoz, anélkül, hogy egyedi prioritást kellene bevezetni.

([1]) Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság állásfoglalása – *Senkit nem hagyunk hátra! – Inkluzív és részvételen alapuló kohéziós politika a társadalmi, gazdasági és területi kohézió támogatása érdekében*, HL C, C/2024/6016, 2024.10.23., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6016/oj.

2.1.5. A javaslat magában foglal rövid távú munkaprogramokat és anyagi támogatású segítségnyújtást is, amelyeket kísérő intézkedések nélkül tesznek lehetővé, közvetlen támogatást nyújtva a polgároknak. Az egészségügyi ellátás esetében a fedezet időtartama a katasztrófa időpontjától számított legfeljebb 18 hónap, az anyagi támogatás esetében pedig legfeljebb hat hónap, ami lehetővé teszi a veszélyhelyzetekre való gyorsabb reagálást. A programmódosítások benyújtásának határideje a természeti katasztrófát vagy a helyreállításról szóló rendelet hatálybalépését követő negyedik hónap.

2.1.6. A Restore-javaslat nem irányoz elő támogatást a Kohéziós Alapból az új egyedi célkitűzéshez, mivel hatályát a Szerződés a közlekedési és környezetvédelmi ágazatra korlátozza. A tagállamok azonban a közös rendelkezésekről szóló rendeletben megállapított korlátokon belül (összesen az eredeti allokáció legfeljebb 20 %-áig) átcsoportosíthatnak forrásokat a Kohéziós Alapból az ERFA-ba.

2.1.7. A javaslat nem módosítja a többéves pénzügyi keret kötelezettségvállalásokra és kifizetésekre vonatkozó éves felső határait, ugyanakkor a jelenlegi többéves pénzügyi keret határain belül marad, és költségvetési szempontból semleges. A 30 %-os előfinanszírozás, valamint az akár 100 %-ig megnövelt uniós finanszírozás 2025-ben és 2026-ban a kifizetési előirányzatok korai allokációjához vezethet, a későbbi kifizetésekre pedig egy későbbi szakaszban kerülhet sor, mivel az átfogó pénzügyi keret változatlan marad. 2025-re vonatkozóan az Európai Bizottság azt javasolta, hogy a további igényeket a 2025. évi költségvetésre vonatkozó módosító indítvánnyal fedezzék. A kettős finanszírozás elkerülése érdekében az egyéb nemzeti vagy uniós eszközök vagy biztosítótársaságok által fedezett költségeket le kell vonni a kifizetési kérelmekből.

2.2. *Általános észrevételek*

2.2.1. Az EGSZB szolidaritását fejezi ki a természeti katasztrófák által sújtott tagállamokkal, elismerve, hogy egy válság, például egy természeti katasztrófa hatásai jelentős hatást gyakorolhat egy régió fejlődésére.

2.2.2. A közelmúltban Közép-, Kelet-, valamint Dél-Európában, emellett pedig Valencia városában bekövetkezett természeti katasztrófák pusztító hatást gyakoroltak az érintett régiókban élő népességre. Számos nagyvárosban, városban és faluban széles körű újjáépítési munkálatokra lesz szükség a megrongálódott infrastruktúra és berendezések helyreállításához.

2.2.3. Az EGSZB rámutat arra, hogy azonnali és hatékony intézkedéseket kell hozni a helyi, regionális és nemzeti költségvetésekre nehezedő terhek enyhítése, valamint az e katasztrófákból eredő fokozott területi egyenlőtlenségek kockázatának csökkentése érdekében.

2.2.4. A kohéziós politikát számos alkalommal használták fel valamely válság legközvetlenebb következményeinek leküzdésére. Például a világjárvány által kiváltott válság első napjától rendelkezésre állt. A kohéziós politika az ukrajnai háború kezdetekor is alapvető eszköz volt: a CARE-rendelet révén segítette a határ menti régiók és a menekültek támogatását. A villamosenergia-számlák megugrásakor is segítségül hívták, és támogatta a kkv-k boldogulását.

2.2.5. Az EGSZB azonban rámutat annak a kockázatára, hogy a kohéziós politika a hosszú távú célkitűzések rovására válságreagálási eszközzé válhat. Az uniós régiók számára alapvető fontosságú, hogy megtaláljuk a megfelelő egyensúlyt a rugalmasság és a kohéziós politika hosszú távú és stratégiai jellegének biztosítása között.

2.2.6. *Senkit nem hagyunk hátra! A társadalmi, gazdasági és területi kohéziót támogató inkluzív és részvételen alapuló kohéziós politika* című közelmúltbeli állásfoglalásunkban rámutattunk, hogy ellenezünk minden olyan lépést, amely mérsékli vagy a vészhelyzetek kezelésére szolgáló eszközzé alakítja át a kohéziós politikát.

2.2.7. Az EGSZB véleménye szerint az EU-nak új finanszírozási mechanizmusra van szüksége, amely azonnali és ambiciózus mértékű segítséget tud nyújtani a tagállamoknak a fent említettekhez hasonló veszélyhelyzetekben. Az EGSZB ezért már javasolta egy új éghajlati alkalmazkodási alap létrehozását. Az ehhez szükséges forrást a meglévő uniós alapokból, nevezetesen a Kohéziós Alapból és a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből kellene átirányítani, de azt észszerűsített és koherens módon ezen az új alapon keresztül kellene kezelni.

2.2.8. Az EGSZB úgy véli, hogy a nem kormányzati szervezeteknek és a szociális partnereknek döntő szerepet kell játszaniuk mind végrehajtó szervezetekként, mind értékes partnerekként az ilyen programok végrehajtásának nyomon követésében, az EGSZB pedig nyitott arra, hogy elősegítse a civil társadalmi szervezetek ilyen jellegű bevonásáról szóló további párbeszédet.

2.2.9. Az EGSZB határozottan kéri az Európai Bizottságot, hogy ismerje el, hogy a helyi önkormányzatokra és a helyi közösségekben működő civil társadalmi szervezetekre súlyos terhet rótt az e természeti katasztrófákból eredő kihívások kezelése. Ezzel összefüggésben az EGSZB kéri, hogy a vonatkozó prioritásokon belül különítsenek el egy minimális támogatási szintet a helyi önkormányzatok, a szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek számára annak biztosítása érdekében, hogy az ilyen típusú kedvezményezettek megfelelő arányban részesüljenek a forrásokból, tekintettel arra, hogy aktív szerepet játszanak a károk helyreállítására irányuló olyan fellépésekben, mint amilyenről a FAST CARE-javaslat rendelkezett.

2.3. *Részletes megjegyzések*

2.3.1. Az EGSZB azt javasolja, hogy a javasolt rugalmassági mechanizmusok 2024. január 1-je helyett 2023 második felétől terjedjenek ki a természeti katasztrófákra, hangsúlyozva, hogy a Görögországot 2023 szeptemberében és Szlovéniát 2023 augusztusában sújtó árvizek jelentős károkat okoztak, amelyek többéves és összetett helyreállítási projekteket tesznek szükségessé, amelyek egyes esetekben csak a szükséges tanulmányok befejezését követően kezdődnek meg. E költségek nagy része később jelentkezik majd, így a már érintett tagállamokkal szembeni egyenlő bánásmód kulcsfontosságú.

2.3.2. Az EGSZB megjegyzi, hogy a javasolt intézkedések valószínűleg túlmutatnak az Európai Bizottság elnöke által bejelentett célzott támogatáson, és további példaként szolgálnak arra, hogy a kohéziós politikát a válságok következményeinek kezelésére használják, túlmutatva az EUMSZ célkitűzésén.

2.3.3. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a következő többéves pénzügyi keretről szóló vitára tekintettel a válságreagálás, valamint a kockázatkezelés és -megelőzés terén tett erőfeszítéseknek hatékonyan, eredményesen és egyszerűbben ki kell egészíteniük egymást.

2.3.4. Az EGSZB szkeptikus azzal kapcsolatban, hogy a javaslat nem módosítja a többéves pénzügyi keret kötelezettségvállalásokra és kifizetésekre vonatkozó éves felső határait, ugyanakkor a jelenlegi többéves pénzügyi keret határain belül marad, és költségvetési szempontból semleges.

2.3.5. Az EGSZB aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy a 100 %-ig terjedő uniós finanszírozás általánosan elfogadott gyakorlat a kohéziós politikában, és hogy az Európai Bizottságnak az új programozási időszakra tekintettel alternatív és stabilabb megoldásokat kell találnia az éghajlati válság következményeinek kezelésére.

2.3.6. Az EGSZB törekszik továbbá arra, hogy a helyreállítási intézkedések mellett a javaslat 1. cikke (1) bekezdésének a) pontját kiterjesszék a megelőző intézkedések finanszírozási lehetőségeire is, hangsúlyozva, hogy a megelőzéssel elkerülhetők a jövőbeli helyreállítási költségek. Az EGSZB emellett további pontosításokat kér azzal kapcsolatban, hogy az új prioritások hogyan járulnak hozzá az éghajlat-politikai célkitűzésekhez, mivel a források újraelosztása befolyásolhatja a 2021–2027-es jelenlegi programozási időszak alatt eddig tett releváns kötelezettségvállalásoknak való megfelelést.

2.3.7. Az EGSZB egyetért a rövid távú munkaprogramokkal és az anyagi támogatású segítségnyújtással, amelyeket kísérő intézkedések nélkül tesznek lehetővé, közvetlen támogatást nyújtva a polgároknak, azonban további pontosítást kér a követendő eljárásról és arról, hogy az ténylegesen hogyan fog működni a tagállamok számára. Az EGSZB kéri, hogy tisztázzák, hogy pontosan milyen mechanizmusokat kell életbe léptetni a források mozgósítása érdekében, valamint azt, hogy az Európai Bizottság milyen szerepet tölt be a költségek ellenőrzésében.

2.3.8. Az EGSZB úgy véli, hogy meg kell határozni a természeti katasztrófák fogalmát, hogy valamennyi tagállam megfelelően alkalmazhassa azt. Fontos, hogy világos képet kapjunk a kontextusról és arról, hogy mely intézkedések lesznek vagy nem lesznek támogathatók.

2.3.9. Az EGSZB kéri, hogy hozzanak konkrét intézkedéseket azon civil társadalmi szervezetek érdekében, amelyek a katasztrófák miatt súlyos károkat szenvedtek, valamint hogy a civil társadalom játsszon aktív szerepet az újjáépítés és a helyreállítás folyamatában.

Brüsszel, 2024. december 4.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Oliver RÖPKE